

ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ DERSİNDE AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

Bayram TAY*

Özet

Bu araştırma, öğrencilerin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde öğrenme stratejilerini kullanıp kullanmama durumlarının akademik başarıları üzerindeki etkisini belirleme amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi deneyseldir ve öntest-sontest kontrol gruplu araştırma deseni kullanılmıştır. Örneklemi, Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında okuyan 2005–2006 öğretim yılında 3. sınıfa devam eden 30'u kontrol ve 30'u deney grubu olmak üzere 60 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından öğrenme stratejileri doğrudan öğretim modeli ile öğretilmiş, kontrol grubu öğrencileri öğrenme stratejilerinden haberdar edilmemiştir. Elde edilen bulgulara göre, "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusunda, öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı sınıf öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin, geleneksel (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı) öğretim yapılan öğrencilere göre daha başarılı oldukları, her iki grubun başarı durumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi, öğrenme stratejileri, öğrenme stratejilerinin öğretimi, başarı

1. Giriş

Günümüz dünyası iletişim ve bilgi çağını yaşamaktadır. Bilgi, iletişimin mesafeleri kısaltması ile geniş kitlelere çok kısa sürede ulaşmakta ve buna paralel olarak kitlenin etkileyip değiştirmektir. Bu değişim hem sosyal hem de ekonomik yapıda kendini hissettirmektedir. Sosyo-ekonomik yapının değişimi toplumların eğitim sistemlerini etkilerken eğitim sistemleri bu hızlı değişimi yakalamak zorundadır. Ülkemizde de bu gelişmeler ışığında eğitim programları değiştirilmekte ve geliştirilmektedir.

Geleneksel anlamda eğitim, bireylerin davranışlarını değiştirme süreci iken günümüzde bilgi üreten ve ürettiği bilgiyi kullanabilen bireyler yetiştirme süreci olarak ifade edilebilir. Bilgiyi üreten ve ürettiği bilgiyi kullanan bireylerin yetiştirilebilmesi öncelikle onların öğrenmeyi öğrenmesi ile mümkün olabilecektir. Öğrenmeyi öğrenme; öğrenme stratejilerini bilmeyi ve öğrenmeyi gerektirmektedir.

* Araş. Gör.; Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Kırşehir

1.1. Öğrenme Stratejileri

Öğrenme stratejileri, öğrenme sırasında uygulanan, öğrenmeyi artırıcı faaliyetlerdir. Bu stratejilere, sunulan materyali tekrarlama, anlamlı gruplar halinde düzenleme ve görsel imajlar yoluyla anlamlı hale getirme gibi etkinlikler örnek verilebilir (Mayer, 1987, 65). Bir başka ifade ile öğrenme stratejileri, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendisine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirecek, ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koymasını şeklinde tanımlanabilir (Tay, 2002, 16). Tanımdan hareketle, öğrenme stratejileri birden fazla çabanın bileşkesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle çabaların yani öğrenme stratejilerinin sınıflandırılmasına ihtiyaç duyulabilecektir. Bu sınıflamalardan biri Mayer (1987, 81) tarafından, stratejilerin bireyin gelişim süreçleriyle ilişkisi dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Bu sınıflandırmada öğrenme stratejilerinin gelişim aşamaları üç döneme ayrılmaktadır. Bunlar şu şekilde ifade edilmektedir:

• Erken Dönem: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumda değildir ve öğrenen tarafından kendiliğinden kullanılamaz. Bu dönem okulöncesi dönem olarak düşünülebilir.

• Geçiş Dönemi: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumdadır; ancak öğrenmeyi artırmak için kendiliğinden kullanılmaz. Öğrenciler bu dönemde yetişkinler tarafından dışsal öğretim yoluyla öğrenme stratejilerini kullanabilirler. Bu düzey ilköğretimin birinci basamağını içerir.

• Son Dönem: Bu dönemde öğrenme stratejileri kazanılmış durumdadır ve yetişkin öğretimine gerek kalmadan uygun şekilde kullanılabilir. Ayrıca bu düzeyde çocuklar stratejilerini kendi öğrenme hedeflerine göre düzenleyebilirler. Bu düzey stratejiye bağlı olmak üzere ilköğretimin II. kademesini, lise yıllarını ve yetişkinliği kapsamaktadır.

Bir diğer sınıflandırmada Gagné (1988, 134–139), öğrenme stratejilerini beş gruba ayırmıştır. Bunlar;

1. Dikkat Stratejileri,
2. Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artıran Stratejiler,
3. Kodlamayı Artıran Stratejiler,
4. Geri Getirmeyi (Hatırlamayı) Kolaylaştıran Stratejiler,
5. İzleme Stratejileridir.

Bu çalışmada Gagné tarafından yapılan sınıflandırma göz önünde tutulmuş ve bu stratejilere güdüleme stratejileri eklenerek araştırma gerçekleştirilmiştir.

1.1.1. Dikkat Stratejileri

Dikkat, en genel anlamıyla “zihinsel bir faaliyetin odaklaşmasıdır” (Matlin, 1989, 52). Dikkat stratejisi de öğrencinin kendisine sunulan uyarıcılara yoğunlaşması olarak tanımlanabilir. Dikkat stratejilerinde, anahtar sözcüklerin ya da temel fikirlerin altını çizme ve metin kenarına not alma stratejileri kullanılabilir.

◆ Bayram Tay

1.1.2. Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artıran Stratejiler

Kısa süreli bellekte bilginin kalış süresi ve alınan bilgi miktarı sınırlıdır. Bu sınırlılıkları en aza indirmek için kısa süreli bellekte depolamayı artıran stratejiler kullanılmalıdır. Bu stratejiler zihinsel (örtük) tekrar ve gruplama stratejileridir.

1.1.2.1. Zihinsel Tekrar Stratejileri

Weinstein ve Mayer (1986, 316)'e göre tekrar stratejileri, öğrencinin öğrenme sırasında sunulan materyali ezberden okumasını ve isimlendirmesini içermektedir. Bu stratejinin amacı, bilgilerin uzun süreli belleğe aktarılmasında bilgilerin seçilmesi ve kazanılması olabilir. Bilgiyi işleme kuramcılarına göre bilginin kısa süreli bellekte saklanma süresi en fazla 20 saniye olarak ifade edilmektedir. Ancak bu süre tekrar yoluyla uzatılabilir. Zihinsel tekrar stratejileri, öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi ya da bilgi kümelerini zihinsel olarak tekrarlaması şeklinde tanımlanabilir.

1.1.2.2. Gruplama Stratejisi

Kısa süreli bellekte bilginin kalış süresinin az olmasının yanında bir de bilginin miktar olarak sınırlılığı söz konusudur. Miller 1956 yılında yayınladığı "Mucize sayı yedi artı ve ya eksi iki: Bilgi işleme kapasitemizdeki bazı sınırlamalar" adlı makalesinde bireyin belli bir zaman diliminde işleyebileceği bilgi miktarını 7 ± 2 bilgi birimi olarak tespit etmiştir (Aktaran: Özdemir ve Yalın, 2000, 7). Bilgiyi gruplayarak birim sayısını azaltmak, kısa süreli belleğin kapasite sınırlılığını azaltmanın bir yolu olabilir.

Erden (1996, 81–84)'e göre, gruplama yapılırken, bilgi birimleri arasında mantıksal bir bağ kurmaya çalışılmalıdır. Bunun için aşağıdaki teknikler önerilmektedir:

- Bilginin ortak özelliklerine göre sınıflandırılması,
- Kronolojik sıralama,
- Bilgi birimlerinden hikâye ya da cümle oluşturma,
- İlk harflerle anlamlı sözcük üretme,
- Şarkılar.

Gruplama stratejileri, öğrencinin, öğrenilecek olan bilgi kümelerinden anlamlı ya da anlamsız kısaltmalar yaparak uzun süreli belleğe yerleştirecek şekilde getirmesi olarak tanımlanabilir.

1.1.3. Kodlamayı Artıran Stratejiler

Yorumlama, bellek destekleyiciler, benzetimler kurma, sözel ya da görsel ilişkiler oluşturma, not tutma, bilgi haritası oluşturma gibi stratejiler (Gagné, 1988, 135–136) kodlamayı artırıcı stratejilerdir. Weinstein ve Mayer (1986, 320–321)'e göre kodlamayı artırıcı stratejiler; zihinsel imgeler oluşturma, anahtar sözcük ve bellek destekleyiciler kullanma, kendi kelimeleriyle özet çıkarma, benzerlikler kurma, soruları yanıtlama ve kendi düşünceleriyle not alma gibi etkinliklerdir. Bu bağlamda kodlama stratejilerinde aşağıdaki teknikler kullanılmaktadır:

1.1.3.1. Örtük ve Açık Tekrar

Kısa süreli bellekte depolamayı artıran strateji tekniklerinden olan tekrar tekniği, kodlamayı artırıcı stratejilerde de kullanılmaktadır.

1.1.3.2. Kodlama

Kodlama, çalışan bellekteki bilginin uzun süreli bellekte var olan ve daha önceden öğrenilen bilgilerle ilişkilendirilerek, uzun süreli belleğe aktarılma sürecidir (Tay, 2004, 4).

1.1.3.3. Ekleme

Ekleme, bilginin anlamlılığını artırmak üzere, bilgi bütünüünün parçaları arasındaki bağıntı, çağrışım sayısını artırma sürecidir. Ekleme, yeni alınan bilgi ile uzun süreli bellekte hâlihazırda bulunan bilgi arasındaki ilişki kurulduğu, bağıntı sağlandığında oluşur (Senemoğlu, 1997, 312).

1.1.3.4. Örgütme

Örgütme stratejilerinde, öğrencinin yeni bilgileri, ön bilgilerini kullanarak kendisi için daha anlamlı olacak biçimde yeniden yapılandırması söz konusudur. Bu stratejinin taktik ve öğrenme etkinlikleri olarak özellikleri; benzerlik ve farklılıklarına göre gruplama, karşılaşılan bilgi bütünüünün anlamlı öğelere ayırma, bir metin içerisindeki temel, yardımcı noktaları ve bunlar arasındaki ilişkileri gösterme gibi durumlar sayılabilir. Örgütme stratejilerinin en temel düzeyi madde ya da olguların taksonomik olarak sınıflandırılmasıdır (Demirel, 1999, 130). Örgütme stratejilerinde kullanılan teknikler; Not Alma, Özetleme, Uzamsal Temsilciler Oluşturma ve Okuduğunu Anlama (SQ4R) Stratejileridir. Bunlardan uzamsal temsilciler oluşturmada; bilgiyi hiyerarşik bir biçimde şematize etme, konunun ana hatlarını çıkarma, kavram haritası (şema) ve ağı oluşturma vardır.

1.1.3.5. Bellek Destekleyici Stratejiler

Bellek destekleyici öğrenme stratejileri de bilginin kısa süreli bellekte anlamlandırılarak uzun süreli belleğe yerleştirilmesini sağladığından, kalıcı öğrenmede ve hatırlamada önemli etkiye sahiptir. Özellikle sözcüklerin, ilkelerin, olguların öğrenilmesi ve hatırlanmasında bellek destekleyici öğrenme stratejileri sıkça kullanılmaktadır. Örgütme ve ekleme çok güçlü kodlama (anlamlandırma) türleri olmakla birlikte, bütün bilgiler örgütme için elverişli olmayabilir. Ayrıca bazı bilgiler de tamamıyla yeni ya da eskilerle tümünden ilişkisiz olabilir. Bu nedenle de ekleme yoluyla kodlamak mümkün olmaz. Bu durumda anlamlı kodlama yapmak için bellek destekleyici ipuçlarını kullanmak oldukça faydalı olabilir. Bellek destekleyiciler, okul öğrenmelerinde özellikle terimleri ve olguları (kim, ne zaman, nerede sorularına cevap veren bilgi türü) kodlamak üzere geniş ölçüde kullanılmaktadır. Bellek destekleyici stratejileri iki grupta toplamak mümkündür. Bunlar; imajlar ve sözel sembollerdir (Senemoğlu, 1997, 315-316, 573).

1.1.3.5.1. İmajlar

İmajların kullanıldığı bellek destekleyici stratejilerde bilgi, zihinsel resimler içine yerleştirilerek ya da onlarla ilişkilendirilerek kodlanır. Bellek destekleyici olarak görsel imaj oluşturma sırasında şunlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi, düşünülen ya da zihinsel olarak çizilen resim çok basit olmalı, gereksiz konu

◆ Bayram Tay

dışı ögelere yer verilmemelidir. İkincisi ise, imajlar hatırlamayı kolaylaştırıcı şekilde canlı ve kolay olmalıdır. İmajların kullanıldığı dört tür bellek destekleyici yöntem vardır. Bunlar; a) yerleşim yöntemi, b) zincirleme yöntemi, c) askı sözcük yöntemi, d) anahtar sözcük yöntemidir.

1.1.3.5.2. Sözel Semboller

Bu teknikte, yeni bilgi önceden öğrenilen bilgi ile anlamlı bağ oluşturularak kodlanır. Burada iki yöntemin kullanılabileceği ifade edilir. Bunlar; baş harflerle düzenleme ve kafiye oluşturmadır.

1.1.4. Geri Getirmeyi (Hatırlamayı) Artırıcı Stratejiler

Öğrenme stratejilerinden biri de hatırlamayı artıran stratejilerdir. Bilgilerin uzun süreli bellekte kodlanarak saklandığını ifade etmiştik. Bu bilgiler kullanılacağı zaman uzun süreli bellekten geriye çağrılır. Bu işlemin yapılabilmesi için mantığın, ipuçlarının ve diğer bilgilerin kullanılarak, geri getirecek olduğumuz bilginin yeniden canlandırılması gerekmektedir. Ormrod (1990, 263)' a göre, bir bilginin uzun süreli bellekten geri getirilmesi, büyük ölçüde onun ilk olarak ne kadar iyi kodlandığı ve depolandığına bağlıdır.

1.1.5. İzleme Stratejileri

Birçok araştırmacı izleme stratejilerini; yürütücü biliş stratejileri, biliş bilgisi, kavramayı izleme ve anlamayı izleme gibi farklı isimlerle dile getirmiştir. Weinstein ve Mayer (1986, 320) izleme stratejisinin, öğrencilerin bir eğitim aktivitesi için öğrenme hedeflerini oluşturmalarını, bu hedeflerin ne derece gerçekleştiğini değerlendirmelerini ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejileri yerine göre değiştirmelerini kapsadığını belirtmektedirler. Gagné (1988, 139) ise izleme stratejilerini; bireyin kendi düşünme ve öğrenme yollarının farkında olmasını ve kendi öğrenmesini etkili olarak düzenlemesini sağlayan, soru sorma ve kendi kendini test etme gibi stratejileri kapsadığını ifade etmektedir.

Öztürk (1995, 43)'e göre Nisbet ve Shucksmith, biliş yönetme stratejilerinin (izleme stratejilerinin) kapsadığı davranış boyutlarının listesini altı basamakta ele almış ve şöyle sıralamışlardır:

- Sorular sorma,
- Planlama,
- İzleme,
- Kontrol etme,
- Yenileme,
- Kendi kendini test etme.

1.1.6. Güdüleme Stratejileri

Bireyin öğrenme faaliyetlerini yürütürken kullandığı bilişsel stratejiler bazen öğrenmeyi sağlamada yetersiz kalabilmektedir. Bunun için öğrencinin duygusal ve güdüsel engelleri kendi öğrenme ortamından uzaklaştırması gerekmektedir. Öğrencinin duygusal ve güdüsel engelleri ortadan kaldırmasında kullandığı stratejilere duygusal stratejiler ya da güdüleme stratejileri adı verilmektedir. Weinstein ve Mayer

(1986, 319)'e göre öğrencinin öğrenme sırasında dikkatini toplaması ve sürdürmesi, konsantre olması, kaygıyı azaltması, zamanını etkili kullanması, motivasyonunu sağlaması ve sürdürmesi için kullandığı stratejiler duyuşsal stratejiler olarak ifade edilmektedir.

Ravitch (1992), okulların standartları ve öğretmenlerin akademik niteliğinin artırılmasında başarılı olursa da öğrencinin çaba sarf etme isteği artmadığı sürece, sonuç olumlu olmayacaktır (Akt. Baykent, 2002, 1) demektedir. Bir başka deyişle, öğrenme-öğretme süreci içinde gerek bireysel hazırlıklarda gerekse sınıf ortamında öğrenme sorumluluğu öğrenenin kendisine ait olmalı ve bu süreç içerisinde aktif rol oynamalıdır. Bu özelliklere sahip olan öğrenciler başarılı olabilirler. Öğrenenin öğrenme işini başarı ile tamamlaması öğrenme stratejilerini ne kadar bildiğine ve ne kadar uygulayabildiğine bağlıdır diyebiliriz. Bu nedenle öğrenme stratejilerinin öğrencilere öğretilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

1.2. Öğrenme Stratejilerinin Öğretimi

Öğrenme stratejilerinin bilinmesi kadar öğretilmesi de önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Öğrenme stratejileri öğrencinin öğrenecek olduğu materyali ya da bilgi topluluğunu, hangi yöntem ve teknikle kendisine en kısa yoldan ve en kalıcı şekilde öğrenmesini sağlayan stratejilerdir. Birey nasıl öğreneceğini bilirse öğrenme-öğretme sürecindeki aktiviteleri ona bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Bunun için birçok eğitimci öğrenme stratejilerinin öğretimi üzerine çalışmalar yapmışlardır. Öğrenme ve öğretme bir madalyonun iki yüzü gibi düşünülebilir. Öğrenme olmadan öğretim, öğretim olmadan öğrenme olmaz diyebiliriz. İyi bir öğretimin öğrencilere; nasıl öğreneceklerini, nasıl düşüneceklerini, nasıl hatırlayacaklarını ve kendilerini nasıl motive edeceklerini öğretmeyi içerdiğini söyleyebiliriz. Erden ve Akman (1998: 154) bireyin bu stratejileri genellikle okul ve okul dışı yaşantılarında deneme-yanılma yoluyla ya da yakın çevresindeki kişilerin tavsiyesiyle öğrendiklerini belirtmektedirler.

Senemoğlu (1997, 579-583) öğrenme stratejilerinin öğretilmesi ile ilgili olarak öğrencilerin öğrenme stratejileri hakkında şu bilgilere sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir. Bunlardan birincisi, öğrenciler öğrenme stratejilerinin türleri, tanımları, birbirleriyle benzerlikleri, birbirlerinden farklılıkları nelerdir gibi konularda bilgilendirilmelidirler. İkincisi, öğrenciler öğrenme stratejilerinin nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmelidirler. Üçüncü olarak da öğrenciler, belirli stratejileri ne zaman ve niçin kullanmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmelidirler. Öğrenme stratejilerinin bu ilkeler dikkate alarak iki yaklaşımla öğretilebileceği ifade edilmektedir. İlki doğrudan öğretim, diğeri ise karşılıklı öğretimdir. Doğrudan öğretim yaklaşımı; öğretmenin, öğrencilerin konuyla ilgili ön öğrenmelerini kullanıma hazır hale getirmesini; öğrenilecek davranışı açıklamasını, göstermesini; daha sonra öğrencinin bu davranışı göstermesi için fırsat vermesini; öğrenciye yaptığı davranış hakkında dönüt vermesini kapsamaktadır. Karşılıklı öğretim yaklaşımı ise, öğretmenin öğretme-öğrenme sürecinde sunuş yapmasından çok, model olmasını gerektirmektedir.

Açıkgöz (1996, 74-79) öğrenme stratejileri öğretiminin özel ve genel amaçlı ayrı programlar şeklinde öğretilmesi üzerinde durmuş, bunun yanında bu stratejilerin derslerle bütünleştirilerek öğretilmesi yaklaşımını da benimsemiştir.

Doğan (2002, 2-10) ise öğrenme stratejilerinin öğretiminde beş yöntemden söz etmektedir. Bunlar;

◆ Bayram Tay

1. Doğrudan Öğretim,
2. İş birlikli Strateji Öğretimi,
3. Karşılıklı Öğretim,
4. Öz Düzenlemeli Strateji Öğretimi ve
5. Tümlşik Strateji Öğretimidir.

Gagné (1988, 146–147) öğrenme stratejilerinin öğretimi konusunda bazı önemli noktaları aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

- Öğrenme hedeflerine göre uygun stratejinin belirlenmesi,
- Öğrencilerin sahip oldukları bilgi ve beceri düzeyine göre hareket edilmesi,
- Stratejilerin geniş bir zaman süreci içinde kullanılmasının sağlanması,
- Öğrencilere destek olunması, tekniği hatırlamaları ve uygulamaları için ipucu verilmesi,
- Öğrencilerin kendi biliş bilgilerinin farkına varmasının sağlanması.

Bu çalışmada öğrenme stratejileri doğrudan öğretim yöntemi ile araştırmacı tarafından Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde kullanılacak şekilde öğrencilere öğretilmiştir.

1.3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Hayat Bilgisi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu süreç sonunda elde edilen dirik bilgiler bütünü olarak ifade edilir (Sönmez, 2005, 4). Bir diğer tanımla hayat bilgisi, çocukların eğitim süreciyle iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin bir biçimde uyum sağlaması için gereken temel davranışları kazanmasına aracılık eden ilk derstir (Akınoğlu, 2005, 2). Hayat Bilgisi dersi içeriği hem fen hem de sosyal bilimlerden oluşmaktadır ve ülkemizde ilköğretimin 1., 2. ve 3. sınıflarında okutulmaktadır. 1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1965, 1968, 1989, 1993, 1995 ve 2005 yıllarında hayat bilgisi programlarında düzenlemeler yapılmıştır (Sönmez, 2005, 4; MEB, 2005a, 6). Bu dersin amacı öğrencileri yaşadıkları çevreyi tanıtarak uyumlarını sağlamak ve karşılaştıkları problemleri çözebilme becerisi kazandırmaktır.

Sosyal Bilgiler ise bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005b, 51) ve ülkemizde ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflarında okutulmaktadır. İlkokullarda Sosyal Bilgiler adı, ülkemizde ilk defa 1968 programıyla yer almış, bundan önceki programlarda (1926, 1930, 1932, 1936, 1948) Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi (Yurttaşlık Bilgisi) ve 1962’de Toplum ve Ülke İncelemeleri dersleri ile Sosyal Bilgiler dersi yürütülmeye çalışılmıştır. 1968’den sonra 1989, 1993, 1998 ve 2005’de programlarda değişiklikler yapılmıştır. Bu programlarda Sosyal Bilgiler ismi korunmuştur (Sönmez, 1997, 8–9; MEB, 2005b; Baysal, 2005, 57–76).

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri ilköğretim I. kademesinde Fen ve Teknoloji dersi ile birlikte mihver ders özelliğindedir ve ilköğretim I. kademe görev yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarının bu derslerin amaçları, içerikleri, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarını çok iyi bilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği bölümlerinde 3. sınıfa devam eden öğretmen adaylarına Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi I ve II adı ile her iki dönemde okutulmak üzere öğretim dersleri yer almaktadır. Bu derslerin amacına ulaşabilmesi öğretmen adaylarının bu dersleri başarı ile tamamlamasına bağlıdır. Bu derslerdeki başarı düzeyini artırmak için öğretmenler konularını anlatırken değişik yöntem, teknik ve strateji kullanabilirler. Fakat öğretmenin gayreti çoğu zaman tek başına yeterli olamayabilecektir. Öğrencilerin başarılarının artırılması onlara öğrenme sorumluluğunun verilmesi ile daha mümkün olabilir. Öğrenme sorumluluğu beraberinde öğrenme stratejilerinin bilinip uygulanmasını getireceğinden başarının artırılmasında öğrenme stratejileri etkili olabilecektir.

1.4. Amaç

Bu araştırma, öğrencilerin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi dersinde öğrenme stratejilerini kullanma durumlarına göre başarı düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grup (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı gruptaki öğrencilerin cinsiyetleri ile "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Geleneksel gruptaki (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) öğrencilerin cinsiyetleri ile "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.5. Sayıtlar

1. Örneklem evreni temsil edebilecek niteliktedir.
2. Kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenler bütün grupları eşit şekilde etkilemiştir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın verileri ve bulgularının kaynağı, 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı normal ve ikinci öğretime devam eden 3. sınıf öğrencilerle sınırlandı-

◆ Bayram Tay

rılmıştır.

2. Başarı testi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi I konularından, Gelişim ve Öğrenme konusu ve buna bağlı olarak 3,5 haftalık süre ile sınırlandırılmıştır.

3. Toplanan verilerin geçerliliği, başarı testinin uygulandığı grup dilimi ile sınırlıdır.

2. Yöntem

Bu araştırmanın yöntemi deneyseldir ve öntest-sontest kontrol gruplu araştırma modeli kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmıştır. Buna çalışma evreni de denilmektedir (Arseven, 1993, 92; Karasar, 2003, 110). Bunun için Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 3. sınıf öğrencileri (toplam 360 öğrenci) sınırlandırılmış evreni (çalışma evrenini) oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı normal öğretim 3-E sınıfı (kontrol grubu olarak 30 öğrenci) ve ikinci öğretim 3-C sınıfı (deney grubu olarak 30 öğrenci) öğrencileri (toplam 60 öğrenci), yani belirlenen evrenin %17'si bu araştırmanın kapsamına alınmıştır.

Buna göre öğrencilerin cinsiyete, deney ve kontrol grubuna göre dağılımları tablo şeklinde verilmiştir;

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	Cinsiyet	F	(%)
Deney Grubu	Kız	13	43,3
	Erkek	17	56,7
	Toplam	30	100,0
Kontrol Grubu	Kız	19	63,3
	Erkek	11	36,7
	Toplam	30	100,0

2.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırmada veriler, söz konusu öğrencilere "Başarı Testi" uygulanarak toplanmıştır.

Başarı testi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilere ait kişisel bilgilerle ilgili 2 madde bulunmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusuna yönelik başarılarını belirlemek için geçerliliği ve güvenilirliği test edilmek üzere 35 sorudan oluşan her biri bir doğru cevap ile üç çeldirici olmak üzere dört seçenek içeren çoktan seçmeli test hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak, 125 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarından elde edilen veriler üzerinde madde analizi yapılmış, test maddelerinin tamamına ait güçlük indisleri (P_{ji}) ve ayırdedicilik gücü (r_{jx}) hesaplanmıştır. Ayırde-

dicilik gücü .30'un üzerindeki maddeler hiç değiştirilmeden, .20 ile .30 arasındaki maddeler ise çeldiricileri düzeltilerek teste alınmıştır. Madde analizi sonrasında 25 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan başarı testinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .72 olarak hesaplanmıştır.

2.3. Araştırmanın Uygulanması

Araştırma uygulama aşamasına geçmeden önce deney grubuna araştırmacı tarafından öğrenme stratejileri, doğrudan öğretim modeline uygun olarak öğretimi gerçekleştirilmiştir. Öğrenme stratejileri öğretimi sonrasında, kasım ayının ilk haftası deney ve kontrol gruplarına başarı testi ön test olarak uygulanmıştır. Aynı hafta "Gelişim ve Öğrenme" konusu her iki gruba da anlatılmaya başlanmış ve 3,5 hafta (14 saat) süren konu anlatımı esnasında deney grubuna öğrendikleri öğrenme stratejilerini kullanmaları konusunda telkinlerde bulunulmuş bunun dışında deney ve kontrol gruplarına herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Uygulamanın bitiminde (kasım ayının son haftası) her iki gruba başarı testi tekrar uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış ve verilerin çözümlenmesinde istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Verilerin analizine geçmeden önce normallik değerlerine bakılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak verilerin analizinde parametrik testlerden faydalanılmıştır. Araştırmanın 1., 2., 3. ve 4. alt problemlerinin verileri ilişkili örneklemelere ait olduğundan Paired-Samples T-Test ve 5. ve 6. alt problemlerinin verileri ilişkisiz örneklemelere ait olduğundan Independent Samples T-Test yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumları alt problemlerine göre aşağıda verilmiştir.

3.1. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grup (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanlarının birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkili (bağımlı) örneklemelerde T-Testi (Paired Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öntest Puanlarının Gruplara Göre T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Kontrol Grubu	30	49,47	9,88	29	-,674	0,05	YOK
Deney Grubu	30	51,33	9,74				
Toplam	60	50,40	9,81				

◆ Bayram Tay

Tablo 2’deki verilere göre, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki deney ve kontrol gruplarının ön bilgileri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir ($t_{29}=-,674$, $p>.05$). Öğrenme stratejileri öğretiminin yapılacağı grubun ön test puanlarının ortalaması ($\bar{X}=51,33$) ile kontrol grubunun ön test puanlarının ortalaması ($\bar{X}=49,47$) birbirine yakındır. Bu bulgu, “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki ön bilgilerin deney ve kontrol grupları açısından birbirine denk olduğunu gösterir.

3.2. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup ile geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) son test puanlarının birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkili (bağımlı) örneklemelerde T-Testi (Paired Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Başarı Puanlarının Gruplara Göre T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Kontrol Grubu	30	53,47	10,47	59	-3,898	0,01	Deney Grubu Lehine
Deney Grubu	30	64,00	10,76				
Toplam	60	58,74	10,61				

Tablo 3’teki verilere göre, 3,5 haftalık deneysel çalışma sonunda, öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup öğrencileri ile böyle bir öğretimin yapılmadığı grup öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarıları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($t_{59}=-3,898$, $p<.01$). Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun son test puanlarının ortalaması ($\bar{X}=64,00$), böyle bir öğretimin yapılmadığı grup öğrencilerine son test puanlarının ortalamasından ($\bar{X}=53,47$) daha yüksektir. Buna göre, öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup öğrencilerinin, böyle bir öğretimin yapılmadığı grup öğrencilerine göre “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, öğrenme stratejilerinin öğretilmesinin, öğrencilerin başarı düzeyini artırmada etkili olduğunu gösterir.

Öğrenme stratejilerinin kullanımı ile başarı arasında olumlu yönde bir ilişkinin olduğu birçok çalışmayla ortaya konulmuştur. Bunlardan bazıları şöyledir: Görgen (1997), Perez ve diğerleri (1998), Sünbül (1998) ve Ölçüm (2000) tarafından yapılan çalışmalar. Bu çalışmalar araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Buna göre, öğrenme stratejilerini kullanan öğrencilerin ders başarıları artmaktadır diyebiliriz.

3.3. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

“Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanları ile son test pu-

anları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ilişkili (bağımlı) örneklemelerde t-testi (Paired-Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Deney Grubu Öğrencilerinin Öntest-Sontest Puanlarına Göre T-Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Son test	30	64,00	10,76	29	6,635	0,01	Son Test Lehine
Ön test	30	51,33	9,74				
Toplam	60	57,67	10,25				

Tablo 4’teki verilere göre, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanları ile son test puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($t_{29}=6.635$, $p<.01$). Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanlarının ortalaması ($\bar{X}=51,33$), son test puanlarının ortalamasından ($\bar{X}=64,00$) daha düşüktür. Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarılarının son test lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna göre, öğrencilerin başarı düzeyleri öğrenme stratejileri öğretimine bağlı olarak artmaktadır diyebiliriz.

3.4. Geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

“Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ilişkili (bağımlı) örneklemelerde t-testi (Paired-Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Kontrol Grubu Öğrencilerinin Öntest-Sontest Puanlarına Göre T-Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Son test	30	53,47	10,47	29	2,511	0,05	Son Test Lehine
Ön test	30	51,33	9,88				
Toplam	60	51,47	10,18				

Tablo 5’teki verilere göre, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları ile son test puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($t_{29}=2.511$, $p<.05$). Geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanlarının ortalaması ($\bar{X}=49,47$), son test puanlarının ortalamasından ($\bar{X}=53,47$) daha düşüktür. Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf kontrol grubu öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarılarının son test lehine anlamlı olduğunu göstermektedir. Burada ortaya çıkan başarı ile deney grubunda ortaya çıkan başarı karşılaştırıldığında deney grubundaki başarı durumunun

◆ Bayram Tay

daha yüksek olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda öntest ile sontest puanları farkı 4 iken, aynı konudaki deney grubu öntest-sontest puan farkı 12,67 olarak gerçekleşmiştir. Kontrol grubunda ortaya çıkan öntest-sontest anlamlı farkın nedenini, öğrencilerin belli bir eğitim sürecinden geçmelerine bağlamak mümkün olabilecektir. Kontrol ve deney grubu arasındaki 8,67'lik başarı farkı da deney grubu öğrencilerinin öğrenme stratejilerini öğrenmeleri ve uygulamaları ile ilgili olduğu sonucuna varabiliriz. Bu bağlamda öğrenme stratejilerinin öğretimi öğrencilerin derste aldıkları bilgilerin edinimini geleneksel gruba göre daha çok artırmaktadır.

3.5. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı gruptaki öğrencilerin cinsiyetleri ile “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

“Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun başarı puanları cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek için ilişkisiz (bağımsız) örneklemelerde t-testi (Independent Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Deney Grubu Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Deney Grubu	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Kız	13	64,62	12,31	28	,269	0,05	YOK
Erkek	17	63,53	9,79				
Toplam	30	64,08	11,05				

Tablo 6’daki verilere göre, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun başarı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{28}=.269, p>.05$). Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerin “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarıları cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir.

3.6. Geleneksel gruptaki (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) öğrencilerin cinsiyetleri ile “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusundaki başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

“Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme” konusunda geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) başarı puanları cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek için ilişkisiz (bağımsız) örneklemelerde t-testi (Independent Samples T-Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Kontrol Grubu Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	N	\bar{X}	ss	Sd	T	P	Anlamlı Fark
Kız	19	54,53	11,56	28	,722	0,05	YOK
Erkek	11	51,64	8,47				
Toplam	30	53,09	10,02				

Tablo 7'deki verilere göre, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) başarı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t_{28}=.722, p>.05$). Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki başarıları cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

4.1. Sonuçlar

1. Öğrencilerin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki ön bilgileri deney ve kontrol gruplarında birbiriyle aynı düzeydedir.

2. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grup öğrencileri, böyle bir öğretimin yapılmadığı grup öğrencilerine göre "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusunda daha başarılıdır. Bir başka deyişle, öğrenme stratejilerinin öğretilmesi, öğrencilerin başarı düzeylerini artırmaktadır.

3. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı grubun ön test puanları ile son test puanları arasında son test lehine anlamlı fark vardır. Öğrenme stratejilerinin öğretilmesi öğrencilerin başarılarını olumlu yönde artırmıştır.

4. Geleneksel grubun (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) ön test puanları ile son test puanları arasında son test lehine anlamlı fark vardır. Fakat buradaki başarı düzeyi öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı gruptaki öğrencilerdeki kadar değildir.

5. Öğrenme stratejileri öğretiminin yapıldığı gruptaki öğrencilerin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki başarıları cinsiyete göre değişmemektedir.

6. Geleneksel gruptaki (öğrenme stratejileri öğretiminin yapılmadığı grubun) öğrencilerin "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gelişim ve Öğrenme" konusundaki başarıları cinsiyete göre değişmemektedir.

4.2. Öneriler

1. Öğrenmeyi bilme öğrenme işinde öğrencinin en büyük yardımcısıdır. Bu bağlamda öğrencilere nasıl öğrenebileceklerini öğretmek gerekecektir.

2. Öğrenme stratejisini bilen öğrencilerin başarıları arttığından onlara bu stratejileri öğretecek olan öğretmenlere (öğretmen adaylarına) öğrenme stratejileri öğretilmelidir.

◆ Bayram Tay

Kaynakça

- AÇIKGÖZ, K. (1996), **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, Tanyılmaz Matbaası, İzmir.
- AKINOĞLU, O. ve diğerleri (2005), **Hayat Bilgisi Öğretimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** içinde, Ed. Cemil ÖZTÜRK ve Dursun DİLEK, Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss. 1-15.
- ARSEVEN, A.D. (1993), **Alan Araştırma Yöntemi**, Kadioğlu Matbaası (Gül Yayınevi), Ankara.
- BAYKENT, D. (2002), **Fen Bilimleri Eğitiminde Öğrenci Motivasyonunu Artırma Yoluyla Karakter Eğitimine Geçiş Süreçleri**, Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul
- BAYSAL, N. ve diğerleri (2005), **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Programlarının Felsefi Temelleri, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi** içinde, Ed. Abdurrahman TANRIÖĞEN, Lisans Yayıncılık, İstanbul, ss. 57-76.
- DEMİREL, Ö. (1999), **Eğitimde Program Geliştirme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- DOĞAN, B. (2002), **Strateji Öğretiminin İşbirlikli ve Geleneksel Sınıflarda Okuduğunu Anlama Becerileri, Gündü ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri**, Dokuz Eylül Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- ERDEN, M. (1996), **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım Yayınları, Ankara.
- ERDEN, M. ve Y. Akman. (1998), **Eğitim Psikolojisi "Gelişim-Öğrenme-Öğretme"**, Arkadaş Yayınları, Ankara.
- GAGNE, R.M. (1988), **Essentials of Learning for Instruction**, 2nd Ed., Prentice Hall, Inc. New Jersey.
- GÖRGEN, İ. (1997), **Özetleme Ve Bilgi Haritası Oluşturma Öğretiminin Bilgilendirici Bir Metni Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- KARASAR, N. (2003), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayınları, Ankara
- MATLIN, M. (1989), **Cognition**, Fort Worth: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- MAYER, R.E. (1987), **Educational Psychology: A Cognitive Approach**, Little, Brown and Company Limited, U.S.A..
- MEB; (2005a), **Hayat Bilgisi Programı**, MEB Yayınları, Ankara.
- MEB; (2005b), **4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı**, MEB Yayınları, Ankara.
- OLÇUM, Y. (2000), **İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Bellek Destekleyicilerin Erişimi ve Kalıcılığa Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- ORMROD, J.E. (1990), **Human Learning: Theories, Principles and Educational Applications**, Columbus: Merrill Publishing Company.
- ÖZDEMİR, S. ve H.İ. YALIN. (2000), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım.
- ÖZTÜRK, B. (1995), **Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları**, Gazi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- PEREZ, J.C.N. ve diğerleri (1998), **Learning Strategies, Self-Concept And Academic Achievement**, Printhema, 10, 1, 97-109
- SENEMOĞLU, N. (1997), **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**, Spot Matbaası, Ankara.
- SÖNMEZ, V. (1997), **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- SÖNMEZ, V. (2005), **Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- SÜNBÜL, A.M. (1998), **Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Erişimi ve Tutumlarına Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- TAY, B. (2002), **İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Ortamında Kullandıkları Öğrenme Stratejileri**, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- TAY, B. (2004), **Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejilerinin Yeri ve Önemi**, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Aralık 2004, Cilt. 5, S. 2, ss. 1-12.
- WEINSTEIN, C.E. ve R.E. MAYER (1986), **The Teaching of Learning Strategies. Handbook of Research on Teaching**, 3rd. Edition, Edited by M.C. Wittrock, New York: Mac Milan Company, 135-327.

THE EFFECTS OF LEARNING STRATEGIES ON THE ACCOMPLISHMENT OF THE STUDENTS IN TEACHING LIFE AND SOCIAL SCIENCES COURSES

Bayram TAY*

Abstract

The aim of the study is to find out the effects of learning strategies on the accomplishment of the students in Teaching Life and Social Sciences courses. The method of the research is empirical and test-retest with control group research design was used to collect data. The sample of the research was composed of 60 junior students who were randomly chosen among the ones studying in Kırşehir Faculty of Education and 30 of them composed control group and the others were chosen as an empirical group. Learning Strategies were taught to empirical group by means of direct teaching method but the researcher didn't inform control group about it. According to the findings, empirical group was more successful in Development and Learning Subject of "Teaching Life and Social Sciences courses" than the control group and there was no significant difference regarding the sex between the groups.

Key Words: Life and Social Sciences courses, learning strategies, teaching learning strategies, success

* Ass.; Gazi University Kırşehir Faculty of Education Department of Primary School Teaching